חמ"ד ועד - על דוד רותם

בעזרת איש העדות פנחס ולרשטיין

שבט תשפ"ב - ינואר 2022

מגישות: יעל רותם, סמדר מארק ועדיה רות ליקסנברג

<u>תוכן עניינים</u>

עמוד שער.....עמוד 1
תוכן עניינים.....עמוד 2
סיפור העדות.....עמודים 3-6
מרכיבי עדות.....עמודים 7-9
מקור מידע.....עמודים 10-11
רפלקציה קבוצתית.....עמוד 12
נספחים.....עמודים 13-14
ביבליוגרפיה.....עמוד 15

סיפור עדות

דוד רותם, נולד בבני ברק בשנת 1949, גדל בירושלים ולמד בישיבה התיכונית 'חורב'.
בילדותו חלה בשיתוק ילדים (פוליו). בשל כך לא גויס לצה"ל. למרות זאת, כשסיים לימודי משפטים באוניברסיטה החליט להתנדב בתור תובע צבאי.
דוד התחתן עם עדינה, הם התגוררו בירושלים ונולדו להם חמישה ילדים. דוד ומשפחתו עברו לאפרת שבגוש עציון בשנת 1988 (חמש שנים לאחר הקמתה), מתוך רצונם להיות חלק מההתיישבות בגוש עציון.
דוד היה בעל משרד עורכי דין בירושלים ושימש כיועץ המשפטי של מועצת יש"ע ושל מספר מועצות אזוריות. בנוסף, לימד משפט חוקתי באוניברסיטת בר-אילן.
בשנת 2007 התחיל לשמש כח"כ מטעם מפלגת "ישראל ביתנו". ב-6 בינואר 2015, בשלהי כהונת הכנסת התשע עשרה, הודיע על פרישה מהחיים הפוליטיים.
דוד נפטר בשנת 2015, בגיל 66, ונקבר בבית העלמין בכפר עציון.

בכדי להתחקות אחר דמותו המרתקת של דוד רותם, החלטנו לראיין את פנחס ולרשטיין שלאורך שנים רבות עבד בצמוד עם דוד והיה חברו הטוב.
פנחס נולד וגר בכפר אתא והתחתן עם בת כיתתו - אסתר. למד בישיבת הדרום ברחובות, שירת בנח"ל ונפצע קשה במלחמת ששת הימים. בראשית שנות ה-70 נטל חלק בפעילות תנועת גוש אמונים, ובשנת 1979 מונה למזכיר מטה בנימין ושימש כראש המועצה עד 2008. בשנת 2008 ולרשטיין נבחר למנכ"ל מועצת יש"ע.
פנחס ולרשטיין עבד בצמוד לדוד רותם בעיקר במועצה אזורית מטה בנימין. הוא מספר שהרבה מהעשייה במטה בנימין בימים ההם ניתן לזקוף לזכותו של דוד.
כשנבחר לראשות המועצה במטה בנימין, ולרשטיין פגש במסגרת תפקידו את שכנא רותם, סמנכ"ל משרד הפנים, אביו של דוד רותם. כך נוצרה ההיכרות הראשונה בין פנחס לדוד בעקבותיה ביקש פנחס מדוד רותם להיות היועץ המשפטי של מועצה אזורית מטה בנימין. משם דוד רותם המשיך לייצג אותו גם בחייו האישיים. זה היה המפגש הראשוני ביניהם - מפגש שהמשיך לקשר ארוך שנים.
בימי שישי היה לפנחס מנהג ללכת לבקר את דוד במשרדו שבירושלים, וגם אבא של דוד היה נמצא שם. שם הם היו מדברים על המון דברים שונים, מפרשת השבוע ועד פוליטיקה, וכל נושא שהוא.
ולרשטיין מספר שהוא התחיל להרגיש ממש כמו חלק ממשפחת רותם. יותר מפעם אחת אף התארח בביתם של מרגרט ופנחס רותם, אחיו של דוד, באנגליה. הוא הרגיש שהיחסים בינו לבין דוד היו מעבר לעבודה וכבר הפכו ליחסי חברות חזקים.

ולרשטיין מספר שלפני הסכמי אוסלו היו היישובים במועצה קטנים וכל הילדים למדו ביישוב בית אל. הנסיעה לבית אל הייתה דרך רמאללה. לאחר הסכמי אוסלו, כשרמאללה הפכה לשטח A, ולרשטיין לקח על עצמו לבצע דרך (שבהמשך תקרא 'ציר ולרשטיין') שעוקפת את רמאללה. בשקט בשקט הוא בנה גשרים ביחד עם מי שהיה צריך להיות מושל רמאללה מטעם הרשות הפלסטינית עוד בביירות.
דוד היה מעורב בקשרים עם עורך הדין הערבי בנוגע לאיך עושים את המהלך הזה בשקט מבלי שהערבים יתלוננו ומבלי שהצבא יגלה. פנחס היה אחראי על הצד המעשי ודוד היה אחראי על הצד החוקי. בשלב מסוים הם קיבלו מסר שאם הם יעסיקו קבלן ערבי שהוא גם "במקרה" הבן דוד של מי

שאמור להיות המושל, הערבים לא יתלוננו וכל עץ זית שיעקרו הם יצטרכו לשלם סכום כסף מסוים. פנחס ודוד הצליחו לסלול חמישה קילומטר של כביש סלול באספלט ואף אחד, לא הערבים ולא הצבא, גילו מה קורה. פנחס מוסיף לשבח את דוד ואומר שבלי הקשרים שלו עם עורך הדין הערבי זה לא היה יכול להתבצע.

ולרשטיין מספר שבנוסף לכך שהיה עורך הדין של מועצת מטה בנימין, כפי שכבר נאמר, הוא גם עזר עם הבנייה ביישוב 'נעלה' ואפילו סייע ליבא קראוונים מצ'כוסלובקיה (שאז עוד הייתה מדינה אחת). ולרשטיין מספר שכמו תמיד דוד ירד עד לפרטים הקטנים ואומר שהוא לא זוכר נושא שבו דוד לא היה מעורב בו.

פנחס ולרשטיין מספר סיפור נוסף ואישי המבטא את הקשר בינו לבין דוד ואת הערכתו הגדולה אליו. בימי האינתיפאדה הראשונה, פנחס נסע במכוניתו כשלפתע ערבים החלו לתקוף אותו. בתור הגנה עצמית הוא ירה לכיוון הרצפה. כתוצאה מכך עפו רסיסים שפגעו בנערים התוקפים. אחד מהנערים נפצע, ומאוחר יותר מת מפצעיו. ולרשטיין מספר שגם במקרה הזה דוד ייצג אותו בפני בית המשפט. הוא בטח בדוד במאת האחוזים ודוד עזר להוכיח שהפגיעה היתה של ריקושט. בעקבות כך נחתם עמו הסדר טיעון והוא הורשע בגרימת מוות ברשלנות ונידון לארבעה חודשי מאסר, אותם ריצה בעבודות שירות בבית החולים "שערי-צדק", ובשניים-עשר חודשי מאסר על תנאי.

כקוריוז ולרשטיין מספר על הזיכרון הצילומי של דוד. בזמן המשפט הם נסעו לפגישה בתל אביב ופתאום דוד שאל את פנחס אם יש לו את הפרוטוקול , פנחס אמר לו שהוא לא הביא אותו, אז דוד התקשר לאסתר (אשתו של פנחס) ואמר לה לפתוח בעמוד 18 באמצע, ששם התובע אומר כך וכך.. (שזה בדיוק מה שהיה כתוב שם) ואמר לה לסמן זאת כדי שישתמשו בזה במשפט.
קוריוז אחר שסיפר פנחס היה כשפעם אחת הוא היה צריך להגיע לבית משפט לתעבורה בעקבות עבירת תנועה ודוד ייצג אותו על מנת לקבל הקלה עליו בעונש. באותו היום כל הנאשמים הוזמנו לאותה השעה ולפני פנחס בתור היו עוד לפחות חמישה-עשר אנשים. לאחר שדוד ראה זאת, הוא ניגש לשופט ושאל אותו אם הוא יוכל לייצג את כולם כדי לזרז עניינים. היה שם מישהו שנשפט על רכיבה על אופנוע ואותו הרכב היה רכב העבודה שלו, שבלעדיו לא יכול להמשיך לעבוד. הוא התחנן שלא ישללו לו את הרישיון כי זה פוגע בפרנסתו אבל השופט אמר שבגלל סוג העבירה שהוא עבר אין לו ברירה והוא חייב להטיל עליו שלילה. דוד ניגש לשופט ואמר לו "אתה מסכים להטיל עליו שלילה לחודש לרכב מספר .... ", השופט הסכים והבחור הנאשם התחיל להתנגד אך דוד אמר לו "זה הרכב שלי, מה אכפת לך שיהיה לך עליו שלילה, גם אם יהיה לך רישיון לא אתן לך לנהוג בו..."

כששאלנו את ולרשטיין מה הוא חושב על ההתיישבות במדינת ישראל הוא עונה לנו בציטוט של טרומפלדור: "במקום שתחרוש המחרשה העברית שם יהיה גבול המדינה היהודית". הוא טוען שציטוט זה נכון גם היום, מאה ועשרים שנה אחרי.
וולרשטיין גייס את דוד רותם על מנת לסייע בפן המשפטי של ההתיישבות ולגרום לכך שההתיישבות תהיה כלי להכלת הריבונות, ועדיין ההתיישבות ביו"ש בכל גודלה ופארה נמצאת באי ודאות מדינית. במקום שאין התיישבות יש סיכוי גדול יותר שנאבד אותו או לא תחול עליו הריבונות, לעומת זאת

מקום שבו יש התיישבות יש סיכוי גדול יותר שהעם ירצה שיהיה חלק מהריבונות. וזו חלק ממטרתה של ההתיישבות היהודית.
אנחנו יודעים היום שההתיישבות בגוש עציון לדוגמה היא בקונצנזוס, למרות שלא חלים לגביה חוקי הריבונות אבל רוב העם כן היה רוצה שכך יהיה, וזה בזכות ההתיישבות בגוש עציון ואפרת, אחרת זה לא היה קיים. ולכן עצם ההתיישבות הוא כלי.
הוא אומר שהדבר המעניין הוא שגוש אמונים התפתח יותר אחרי מלחמת יום כיפור. כלומר דווקא הטראומה של יום כיפור ושל איום קיומי מוחשי על המדינה גרם להתעוררות של צורך לחזק את ההתיישבות בגולן ומצפון לירושלים (השומרון). למעשה, כל עוד מדינת ישראל לא תחליט להחיל ריבונות על כל היקף ההתיישבות היום, יתכן שלא תהיה ההתיישבות בעתיד. זה לא נגמר ביישובי הנגב, בגולן או בעוטף עזה. הצורך להגן על התלם האחרון היה נכון גם אצל טרומפלדור וגם היום.
בנוסף, אומר ולרשטיין כי לדעתו דוד היה כועס אם היה רואה את ההתיישבות היום. קודם כל כי דוד כעס כשהדברים לא הסתדרו בדיוק איך שרצה. שנית, נדמה שגם לא היה מרוצה מהתנהלות מועצת יש"ע של היום.
זה ברור שדור המייסדים אליו שייך דוד ראה את המערכת הרבה יותר אידיאליסטית. הרצון להצלחה היה מהותי באורח החיים של דוד, הוא לא חיפש דברים לעצמו. מלבד רצונו להיות חבר כנסת, כמעט ולא היה אכפת לו באיזה מפלגה כל עוד היא דתית וימנית, שאלו תכונות שלא היה מוכן לוותר עליהן. דוד רצה להיות חבר כנסת כי היה חשוב לו להשפיע ולקדם דברים כראות עיניו. הוא היה חכם ומבריק ורצה להתבטא. הוא ידע דברים בהיבט המשפטי והערכי ורצה להיות בהיר מאוד ולהגיד את עמדתו.
"אני מתאר לעצמי", אומר ולרשטיין, "שכמו שאני לא אוהב את כל מה שקורה במטה בנימין, שהוא מפעל חיי, כך היה גם אצלו. אבל יש לי ביטוי שאמרתי פעם שאני מתייחס למועצה אזורית בנימין כאילו היא בתי שהתחתנה - תסתום את הפה ואל תתערב. לא כל מה שקורה שם אני מתערב למרות שאני לא אוהב את זה".

ולרשטיין מספר גם על ההבדלים בין מועצת יש"ע של פעם לבין מועצת יש"ע של היום. "אני אגיד לך דבר מעניין, אם תבדקו בגוגל תראו שרוב ההתיישבות ביהודה ושומרון מבוססת על בסיס כללי של יישובים חרדים או חילונים. אבל באופן מוזר, אותם יישובים, נתנו לציבור הדתי לאומי להוביל את המאבק. הם לא היו שותפים למועצת יש"ע, והיו אפילו שלבים שאריאל שרון ניסה לארגן מועצת ישע ב' שתפריע לנו לתפקד. כלומר הצד האידיאולוגי או ההערכה לחבורה של אז, שהייתה מורכבת מאנשים כמו חנן פורת, הרב לוינגר, בני קצובר ועוד. אלה היו אנשים שגם אם לא היית שייך לזרם שלהם היה כבוד כלפיהם במערכת. לדוגמה, בעבר, כל ראשי המועצה של יש"ע לא היו חברים במזכירות של אף מפלגה, למרות שהצבענו למפלגות שונות כמובן. היום כל ראשי המועצות כמעט חברים במזכירות של מפלגות בכנסת. זה אומר שהמשקל של המאבק עבר יותר ויותר למפלגות ופחות ממועצת יש"ע. זה לא אומר כלום על ראשי המועצות, אני בטוח שהם מנהלים אותם באותה תחושת שליחות כמו שאנחנו ניהלנו אותה. אבל זה אחרת מאז."

שאלנו את פנחס מה הוא חושב שהייתה החשיבות של מפעל ההתיישבות מבחינת דוד. הוא עונה שזה שהוא ואשתו עדינה עברו לגור בגוש עציון והוא נקבר בכפר עציון מראה שמבחינתו זה היה מובן מאליו.

עוד הוא מוסיף שהוא לא זוכר שאי-פעם הייתה מחשבה של דוד שההתיישבות היא משהו שלא צריך לעשות אותו, הוא עשה את זה כי הוא חשב שזה משהו שצריך לעשות. ולרשטיין מספר שהם עסקו בעשייה הזו מתוך הבנה ברורה שצריך לעשות את זה. הוא מוסיף ומזכיר שהם פעלו בתקופה שבה שולם מחיר דמים כבד על הארץ, כאשר רק ממטה בנימין נפלו למעלה ממאה חללים, ובכל פעם שהוא היה במשבר בעקבות אחד מהאירועים דוד היה לצידו. הוא מספר שדוד היה עבורו הרבה יותר מעורך דין. היה שם משהו בכוח של חבורה מסוימת, של זמביש ודוד, שאלו אנשים שחלקם לא יסולא בפז.
"פשוט קשה לי להסביר לכם את המצב שאתה צריך להגיע לבית של מישהו ולהודיע על פצוע או הרוג. ואז צריך לטפל בילדים, ולהסיע את הבן זוג, ולשדר חוסן וגם להגיע להלוויה וגם לדבר בה. ואתה צריך לדעת שאתה מייצג ציבור מסוים. מבחינתי דוד תמיד היה חלק מהיכולת שלי להישען עליו" הוא אומר.

פנחס מספר על הקשיים בכל הצד המשפטי שעלו במהלך עבודתו שלו ושל דוד יחד. משום שחוקי מדינת ישראל לא חלים ביו"ש הם היו צריכים "לאמץ" את כל החוקים ולהוציא אותם בתור צו אלוף משום שזה מוגדר כשטח צבאי. לדוגמה, חוק חינוך חובה בתחילה לא חל ביו"ש והיו צריכים לדאוג שהוא יחול שם - צריך לעבוד מול הדרג המדיני מצד אחד ומצד שני להגיש טיוטה מסודרת של הניסוח על מה האלוף צריך לחתום. כך גם על מס הכנסה, מס חברות, ביטוח לאומי או הסעות חינוך. היות והמועצה האזורית מטה בנימין הוקמה יחד עם כל המועצות הראשונות שום דבר מחוקי מדינת ישראל לא הוחל בתחומה, אפילו חגורות בטיחות לא הוחלו שם. לדוגמה, במדינת ישראל אסור להסיע תלמידים באוטובוסים שנוסעים מעל חמש שנים, אבל האוטובוסים הממוגנים בהם צריך לנסוע ביו"ש על מנת לשמור על בטיחות, היו בני עשר וחמש-עשרה שנים, והיה צריך לפתור את הפלונטר הזה. עוד בעיה הייתה שהאוטובוסים הממוגנים לא היו תקינים מבחינת התקינה הישראלית ולכן הם היו יכולים לנסוע רק עד כביש המנהרות וגם זה היה צריך להיפתר. בכל פעם שנתקלו באיזו בעיה היה צריך לחשוב איך פותרים אותה ואז היו רצים למשרד של דוד וחושבים ביחד. כמעט ואין נושא שבתחילת ההתיישבות היה מכוסה מבחינה חוקית, אפילו בחירת ראש המועצה הייתה בהצבעה אבל גם האלוף היה צריך לחתום בצו.

לאחר שלושים וחמש שנים שבהן היה עורך דין החליט דוד לשנות כיוון ולעבור לפוליטיקה. הוא נפגש עם אביגדור ליברמן ואחרי התרשמות הדדית, ליברמן הציע לדוד להצטרף למפלגת "ישראל ביתנו". בבחירות לכנסת ה-17 דוד לא נכנס כח"כ אבל לאחר מספר חודשים ח"כ יורי שטרן נפטר ודוד הושבע במקומו. בבחירות לכנסת ה-18 דוד הוצב במקום השמיני, ונבחר שוב. בכנסת זו וגם בכנסת ה-19 מילא דוד את תפקיד יו"ר ועדת חוקה, חוק ומשפט (חבר הכנסת היחיד שכיהן בתפקיד זה פעמיים ברציפות). דוד היה מעורב ב-541 הצעות חוק, מתוכן 279 הצעות שהוא היה היוזם שלהן ו-94 הצעות חוק שהוא היה היוזם הראשון שלהן. דוד הציע הצעות חוק בולטות ביותר שעברו כמו - חוק המשילות, חוק האזרחות, חוק חובת גילוי לגבי מי שנתמך על ידי ישות מדינית זרה ("חוק העמותות"), חוק למניעת פגיעה במדינת ישראל באמצעות חרם והחוק לקידום יישובם של מפוני גוש קטיף, חבל עזה וצפון השומרון. כמו כן קידם הסכמות בנושא גיור וערך תיקוני חקיקה רבים אשר בין הבולטים שבהם הינו חוק התכנון והבניה.

דוד רותם נפטר מדום לב ב-8 ביוני 2015. הותיר אחריו את רעייתו עדינה, חמישה ילדים ושבעה עשר נכדים.

<u>מרכיבי עדות</u>

גוש אמונים [1]

גוש אמונים הייתה תנועה שקמה לאחר מלחמת יום הכיפורים, הפועלת למען ההתיישבות היהודית בארץ ובמיוחד ביהודה ושומרון, בגולן, בגליל, בחבל עזה ובסיני. התנועה הייתה דתית-לאומית וקמה מתוך אידיאולוגיה דתית, אך סחפה אחריה גם חילונים רבים.

סמל התנועה מבטא את התחושה שארץ ישראל שייכת ליהודים ולדת ומופיעים בה סממנים דתיים כמו המנורה[2].

התנועה קמה באופן רשמי ב-9 בפברואר 1974.

מנהיגה הרוחני של התנועה היה הרב צבי יהודה קוק, ראש ישיבת מרכז הרב, שפעל רבות למען התיישבות יהודית בכל גבולות ארץ ישראל השלמה עוד לפני מלחמת יום הכיפורים מתוך אמונה שיישוב הארץ הוא חלק משמעותי מתהליך הגאולה.

אמונה זו התבטאה גם במסמך הייסוד של גוש אמונים בה נכתב: "גוש אמונים קם מתוך מטרה ליצוק בשורה חדשה-ישנה בכלים ובדפוסים קיימים, כדי לשוב ולעורר מחדש להגשמה ציונית מליאה במעשה וברוח... תוך הכרה כי מקור החזון במורשת ישראל ובשורשי היהדות, ותכליתו - הגאולה השלימה לעם ישראל ולעולם כולו".

פעילות גוש אמונים התחילה בעיקר בהפגנות, ולאחר מכן גם בהקמת גרעינים שהקימו התנחלויות.

ארבע שנים לאחר קום התנועה, בשנת 1978 הוכנה "תוכנית אב להתיישבות ביהודה ושומרון 1978" שהכינו צוות ממזכירות גוש אמונים. התוכנית כללה תיאור כללי להתיישבות בארץ, כולל דרכי ביצוע לתוכנית, תוכנית פיזית, שלבי הגשמה לארבעת השנים הבאות אחר-כך ויעדים לעשרים וחמש השנים הקרובות.

גוש אמונים חדל להתקיים כגוף רשמי בשנות ה-80 של המאה ה-20.

שיתוק ילדים - פוליו [3]

---

[1] ויקיפדיה, ערך: גוש אמונים (נדלה בתאריך 11.1.2022 בשעה 15:47):
https://he.wikipedia.org/wiki/%D7%92%D7%95%D7%A9_%D7%90%D7%9E%D7%95%D7%A0%D7%99%D7%9D

[2] ראה נספח מס' 1

[3] ויקיפדיה, ערך: שיתוק ילדים (נדלה בתאריך 15.1.2022 בשעה 21:16):
https://he.wikipedia.org/wiki/%D7%A9%D7%99%D7%AA%D7%95%D7%A7_%D7%99%D7%9C%D7%93%D7%99%D7%9D

שיתוק ילדים, המכונה גם "פוליומייליטיס", היא מחלה של מערכת העצבים הנגרמת על-ידי נגיף מעיים בשם פוליו.
רוב הנדבקים מהנגיף לא סובלים מסימפטומים כלל, או חולים בסימפטומים קלים כמו חום, כאבי ראש, כאבי גרון, הקאות ושלשולים. אך כ- 2% מהחולים חולים במחלה העלולה לגרום לשיתוק שרירים שלרוב אינו חולף, ויכול לגרום לנכות לכל החיים ואפילו למוות במקרה שהוא פוגע בשרירי הנשימה.
המחלה התגלתה בשנת 1840 על-ידי יעקב היינה.
עד שנות ה-50 של המאה ה-20 מחלת הפוליו הייתה נפוצה מאוד בארץ ובעולם והביאה למותם של רבים. בשנת 1957 ירדו מקרי התחלואה במחלה בצורה משמעותית לאחר שפותח נגדה חיסון, ומשנת 1989 לא נודע על אף חולה במחלה במדינת ישראל.
בשנת 2007 נחקק בישראל חוק פיצוי לנפגעי פוליו. החוק נותן פיצויים לכל מי שחלה בפוליו בישראל, משום שהמדינה התרשלה באי-מניעתה את ההידבקות במחלה.[4]

האינתיפאדה הראשונה [5]

לקראת סוף 1987 החלה התקוממות ערבית אלימה, בעיקר בשטחים.
בחודשים שלפני פרוץ האינתיפאדה הייתה עלייה חדה במספר הפיגועים בתחום מדינת ישראל. [6]
"עשרים שנות שקט ביטחוני יחסי בשטחים באו אל קיצן במהומות ענק: חיילי צה"ל ספגו אבנים ובקבוקי תבערה. פלסטיק מלוכלך ועמיד לאבנים החליף אצל המתנחלים את הזגוגיות המבהיקות של המכוניות הפרטיות מעבר לקו הירוק. ...דור הביניים פגש צה"ל אחר: מתגונן, מתחפר, משמש ככוח שיטור מבוהל אל מול התקוממות עממית בנשק קר יחסית. במקום טנק הסתפקו בכדורי גומי, ובמקום מטוסים - גז מדמיע."[7]
השפעת האינתיפאדה הייתה, בין השאר, הכרה מדינית נרחבת בשאיפתם של הפלסטינים למדינה. בסופו של דבר הצליח צה"ל לדכא את ההתקוממויות, משום שכוחו גדול משל הפלסטינים. אבל בעקבות הצורך הגדול בחיילים שיש"ע השתבש מערך האימונים של הצבא וגרם להרס ועיכוב בתוכניות.
האינתיפאדה גרמה לערעור ותחושת חוסר-ביטחון בקרב המתנחלים בעקבות ההתקפות המרובות שסבלו, עלייה בתנועות השמאל בישראל והקצנה בקרב הפלסטינים, שגם ניצלו את ההצלחה של האינתיפאדה ליחסי ציבור. מבחינה כלכלית גרמה האינתיפאדה לנזק משמעותי ביותר, בעיקר אצל הפלסטינים שאיבדו את עבודותיהם בישראל והושמו בעוצר.
במהלך האינתיפאדה הופצו כרזות הסתה רבות הקוראות לערבים לפגוע ביהודים ובישראלים.[8]

---

[4] משרד הבריאות, ערך: שיתוק ילדים (פוליו), (נדלה בתאריך 15.1.2022 בשעה 21:24):
https://www.gov.il/he/Departments/General/disease-polio

[5] ויקיפדיה, ערך: האינתיפאדה הראשונה (נדלה בתאריך 15.1.2022 בשעה 22:15):
https://he.wikipedia.org/wiki/%D7%94%D7%90%D7%99%D7%A0%D7%AA%D7%99%D7%A4%D7%90%D7%93%D7%94_%D7%94%D7%A8%D7%90%D7%A9%D7%95%D7%A0%D7%94

[6] ראה נספח מס' 2.

[7] עמית סגל, "סיפורה של הפוליטיקה הישראלית", עמוד 161.

[8] ראה נספח מס' 3.

מתחילת האינתיפאדה ועד סופה בשנת 1991 נהרגו 84 ישראלים ע"י פלסטינים, ו-1,593 פלסטינים ע"י ישראלים.
האינתיפאדה נעצרה לחלוטין רק בשנת 1993, לאחר הסכמי אוסלו, שגרמו לנסיגה חלקית של ישראל.

ישראל ביתנו [109]

"ישראל ביתנו" היא מפלגה ימנית חילונית, אשר הוקמה בשנת 1999 על ידי אביגדור ליברמן לאחר שפרש ממפלגת "הליכוד". מאז הקמתה המפלגה מונהגת על-ידי אביגדור ליברמן.
מתחילת דרכה של המפלגה היא דגלה בתפיסה ציונית-ליברלית, ושאפה להקים קואליציה המאחדת מפלגות ימין ומרכז, ללא מפלגות חרדיות וכפייה דתית. המפלגה ממשיכה את דרכו של זאב ז'בוטינסקי ושמה דגש על שלושה עקרונות יסוד: עלייה, הגנה על המולדת והתיישבות. המפלגה פונה גם אל קהל העולים מברית המועצות לשעבר ועוסקת בבעיות הקשורות לקליטת עליה.
בשנת 2000 התמזגה המפלגה עם סיעת "האיחוד הלאומי" ובשנת 2001 חברו לממשלת אחדות בראשות אריאל שרון. הסיעה, שאז אביגדור ליברמן בראשה, פרשה מהממשלה במרץ 2002. לאחר ביצוע תוכנית ההתנתקות התפלגה "ישראל ביתנו" מסיעת "האיחוד הלאומי".

---

[9] ויקיפדיה, ערך: ישראל ביתנו (נדלה בתאריך 15.1.2022 בשעה 23:04):
https://he.wikipedia.org/wiki/%D7%99%D7%A9%D7%A8%D7%90%D7%9C_%D7%91%D7%99%D7%AA%D7%A0%D7%95
אתר מפלגת ישראל ביתנו, לשונית: חזון (נדלה בתאריך 15.1.2022 בשעה 22:57):
https://beytenu.org.il/%D7%97%D7%96%D7%95%D7%9F/

[10] ראה נספח מס' 4.

<u>מקור מידע ראשוני</u>

בסוף שנות ה-70 ובתחילת שנות ה-80 דוד רותם ייצג חלק מחברי המחתרת היהודית, ביניהם הרב משה לוינגר ומנחם לבני, ללא תשלום והביא להקלות משמעותיות בעונשם. במקום מאסר בפועל, עבודות שירות. המחתרת היהודית היה שם שניתן לקבוצות של יהודים שביצעו פעולות טרור נגד פלסטינים.[11]

מצורפות כתבות, בעיתון בנושא זה:

מנחם לבני, נאשם מס' 1 במשפט המחתרת:

„כשהחוק מופקר מישהו לוקח אותו לידיים"

לבני השמיע את דבריו במסגרת הטיעונים לעונש * „לנאשמים נעשה אי צדק", טען

„במקום שהחוק הופקר על ידי הממונים עליו, ממצע הדברים שמישהו יקח את החוק לידיים. כי מדובר בנפשות. האם צודק לשלוח אותי ואת חברי למאסר עולם ולטעון, כי המצב הכטחוני ביהודה ושומרון אינו רילוונטי", דברים אלה אמר אתמול נאשם מס' 1 במשפט ארגון הטרור היהודי, מנחם לבני.

לבני השמיע את דבריו בבית־המשפט המחוזי בירושלים במשך יותר משעה במסגרת הטיעונים לעונש. הוא אמר שנעשה אי־צדק לנאשמים, שלא ניתן להם להבהיר את עמדתם על המצב הבטחוני ביהודה ושומרון שבגללו פעלו.

לבני הוסיף, כי שבעה יהודים נרצחו ביהודה ושומרון על רקע חבלני, עד שהחל לפעול ארגון הטרור היהודי. הוא טען עוד, כי כל הבקשות מצד המתיישבים לשלטונות לבוא ולהגן עליהם הושבו ריקם.

לבני אמר שהוא רואה עצמו אחראי באופן אישי למעשים שנעשו והנאשמים האחרים הלכו אחריו והאמי־

בו שם וחלק גדול מהמעשים שעשו עשו מתוך חברות אישית כלפיו, על קשירת קשר לפיצוץ הר הבית אמר, שלא היה קשר כזה.

נאשמים אחרים, שהעידו בבית־המשפט, היו יעקב הינמן ובועז הינמן, שהביעו חרטה על מעשיהם. גם הנאשם יצחק גנירם הביע חרטה על מעשיו.

הנאשם הגי סגל לא הביעה חרטה על הפגיעה בכארים האלף, אך הביע את צערו על הפגיעה בחבלן משמר הגבול, סלבן חירבאווי.

עורך־הדין דוד רותם, המייצג את ישועה בן־שושן ואת ברק ניר, טען, כי בבוא בית־המשפט לגזור את דינם של הנאשמים יש להביא בחשבון את העובדה, שרוצחי בית־הרסה בחברון מסתובבים חופשיים.

נאשם נוסף שדיבר בבית־המשפט, היה ישועה בן־שושן, שאמר, כי יערער על הרשעתו בבית־המשפט העליון.

בישיבה מחר יטענו לעונש עוד חמישה מהנאשמים ואחר כך יפנה בית־המשפט לפסוק את גזר הדין. פרקליטי הנאשמים מעריכים, כי בראשית השבוע הבא יינתן גזר־הדין.

יו"ר תנועת התחיה, פרופסור יובל נאמן, נפגש אתמול עם עצורי המחתרת היהודית בכלא תל־מונד. ה"כ נאמן נדרש להודעתם של חברי הקונגרס היהודי האמריקני שאמרו אתמול, כי אין לחון את נאשמי המחתרת מאחר ומדובר ברוצחים: „אנו נדהם מהתערבותם הגסה, של חברי הקונגרס היהודי בהליכי משפט ותכונה בישראל", אמר. (ע.)

12

[11] איתן רותם, "געגועים לאבא: סיפורים וזכרונות מדודי רותם ז"ל, עמוד 38
[12] עיתון מעריב, 15 ביולי 1985, עמוד 18

נקודה לעניין עם:

דוד רותם

משפטן

חברות בשעת צרה

● דוד רותם, אתה היית בין הפרקליטים הראשונים שהתגייסו לעזרת עצורי המחתרת. עשית, ואתה משקיע לעשות, את עבודתך לשם שמים. מה מרגיע אותך?

רותם: אני חושב שחברות אמיתית נמדדת בזמן צרה. לא יתכן שכשעשה שחברים נתונים בצרה, אני אעשה שיקולים של דיווי יותר או דיווי פחות. לכן, מהרגע שפנו אלי ממועצת יש"ע ומהמשפחות אני במניס, וכל עוד אוכל לעזור להם במעט שביכי — אעזור. אני חושב שעל כל מי שמאמין בארץ־ישראל ובעם ישראל חובה להתגייס לעזרתם של האנשים האלה. גדמה לי שהציבור אינו עושה, בדרך כלל, הבחנה בין העצורים לבין תושבי ההתנחלויות שלא השתתפו במעשים המיוחסים לעצורים. כך שעל כולם לדעת, כי מי שמנן עליהם — כאילו מנן על עצמו.

זוהקי האבנים בכביש יו"ש אינם מבחינים בין חשודים בחברות במחתרת לבין נוסעים תמימים. לאבנים אין כתובת. כל אחד מאתנו צריך לדעת שגם הוא עלול, חס־וחלילה, להגיע לידי מעשה יאוש באחד הימים — דבר שאני מקווה שלא יקרה.

● האם יתנהל משפט פוליטי? ממשלת ישראל תעמוד לדין?

רותם: יהיה משפט שבו יושם דגש על כל הפגיעים שהביאו את האנשים לפעול כפי שפעלו. ממשלת ישראל לא תעמוד לדין, אבל בהחלט תעמוד לדין המדינית שהביאה אנשים ישרים וטובים לידי פעולות המוגדרות כפעולות טרור. יש בהחלי סיבה כלשהי הגדרתם לכך שאנשים פעולים יעשו מעשים שכאלה.

יותר משמץ של הזדהות

עו"ד דוד (דודו) רותם (36) נינוח במשרדו לאחר חודשים ויתר של התרוצצות בלתי־נלאית בימים כתיקונם הוא פרקליטם — בתחום האזרחי — של חברות כלכליות ומועצות אזוריות ומקומיות ביו"ש. בתחום הפלילי לא עסק הרבה, אך במעט שעשה — הצליח. בין השאר הביא לזיכוין המוחלט של כל הנאשמים במשפט הר־הבית הקודם, לאחר שהואשמו המשפטי האשים אותם, לא פחות ולא יותר, מאשר בנסיון למרד.

דודו רותם גדל בירושלים. למד במשך שנה וחצי באוניברסיטה העברית. עקב נכותו עשה את שרותו הצבאי בפרקליטות הצבאית. בקורס תתיישב משפחתו באפרת.

מעצרם של האנשים גרם לו כאב רב. כמה מהם הם חבריו. מועצת יש"ע הטילה עליו לרכז ולתאם את ההגנה על כל הנאשמים. בנוסף לכך הוא פרקליטם האישי של הרב דן בארי ושל זאב, (זמבש) פרידמן.

הוא אומר שאסור לקחת את החוק לידיים, אך בדבריו יש יותר משמץ של הזדהות עם המניעים שהביאו את העצורים לחלק מן המעשים. הוא מעריך מאד את האנשים וראה זכות גדולה לעצמו בעובדה שניתן לו להגן עליהם.

אילו היה בא מישהו ושטען שכאן מדובר בחבר מרצחים, המחפשים דם ערבי — היה המצב שונה. אבל כשמדובר באנשים יקרים — ואני בכלל לא מתייחס למעשים — חובה עלינו לבדוק מה המניעים שלהם.

● מה דעתך על האווירה הציבורית שנוצרה? האם היא עלולה להשפיע על תוצאות המשפט?

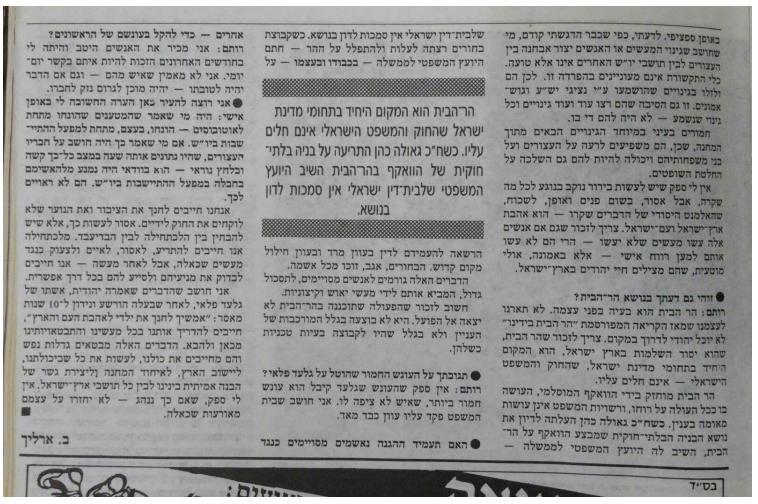
רותם: האווירה שנוצרה היא אוירת לינץ'. שעורכי־דין ותיקים ומנוסים אינם זוכרים כמוה בשום משפט מהמשפטים הציבוריים הרבים שהסעירו את הארץ. הדברים הגיעו לידי כך שעתונים מסוימים הרשו לעצמם — דבר שמעולם לא קרה במדינת־ישראל — לתקוף את השופטים הזושבים בדין, עוד לפני שהחל המשפט! ואישי, ציבור, וביניהם שופטים לשעבר, לא היססו לתת עצות משפטיות לשופטים — דבר שלכשעצמו הוא בגדר עבירה על החוק, ובהחלט יש בו משום חתירה משפט מבלי להכיר את העובדות.

זה עתה קבלתי מכתב מפרופ' מאד מפורסם מאוניברסיטת הרווארד שבאה"ב, הכותב לי בצער

> נוצרה אוירה של לינץ' שעורכי־דין ותיקים ומנוסים אינם זוכרים כמוה בשום משפט מהמשפטים הציבוריים הרבים שהסעירו את הארץ. אישי ציבור לא היססו לעבור על החוק ו"לתת עצות" לשופטים — וזאת בלי לדעת את העובדות.

כך: "יש לי ספק אם ניתן לערוך משפט הוגן לאנשים אלה, לאור האווירה הציבורית והקשורתיות שנוצרה למרות הערכתי למערכת המשפט בישראל".

אין לי ספק, שהאווירה שנוצרה מבטאת שנאה למפעל ההתיישבות בי"ש כולו — ולא לעצורים

באופן ספציפי. לדעתי, כפי שכבר הדגשתי קודם, מי שחושב שניתוי המעשים או האנשים יצור אבחנה בין העצורים לבין תושבי יו"ש האחרים אינו אלא טועה. כלי התקשורת אינם מעוניינים בהפרדה זו. לכן הם ולזלו בניגויים שהושמעו ע"י נציגי יש"ע וגוש־אמונים. זו גם הסיבה שהם רצו עוד ועוד גינויים וכל ניגי שנשמע — לא היה להם די בו.

המורים בניגי במיוחד הגינויים הבאים מתוך המהנה, שכן, הם משפיעים לרעה על העצורים ועל בני משפחותיהם ויכולה להיות להם גם השלכה על החלטת השופטים.

אין לי ספק שיש לעשות ביירור נוקב בנוגע לכל מה שקרה, אבל אסור, בשום פנים ואופן, לשכוח, שהאלמנט היסודי של הדברים שקרו — הוא אהבת ארץ־ישראל ועם־ישראל. צריך לזכור שגם אם אנשים אלה עשו מעשים שלא יעשו — הרי הם לא עשו אותם למען רווח אישי — אלא באמונה, אולי מוטעית, שהם מצילים חיי יהודים בארץ־ישראל.

● זוהי גם דעתך בנושא הר־הבית?

רותם: הר הבית הוא בעיה בפני עצמה. לא תארגן לעצמנו שמאז הקריאה המפורסמת "הר הבית בידינו" לא יוכל יהודי לדרוך במקום. צריך לזכור שהר הבית, שהוא יסוד השלמות בארץ ישראל, הוא המקום היחיד בתחומי מדינת ישראל, שהחוק והמשפט הישראלי — אינם חלים עליו.

הר הבית מוחזק בידי הוואקף המוסלמי. הנושה בו ככל העולה על רוחו, ורשויות המשפט אינן עושות מאומה בענין. כשוח"כ גאולה כהן העלתה לדיון את נושא הבניה הבלתי־חוקית שמבצע הוואקף על הר־הבית, השיב לה היועץ המשפטי למשלה — שלבית־דין ישראלי אין סמכות לדון בנושא. כשקבוצת בחורים רצתה לעלות ולהתפלל על ההר — חתם היועץ המשפטי למשלה — בכבודו ובעצמו — על

> הר־הבית הוא המקום היחיד בתחומי מדינת ישראל שהחוק והמשפט הישראלי אינם חלים עליו. כשח"כ גאולה כהן התריעה על בניה בלתי־חוקית של הוואקף בהר־הבית השיב היועץ המשפטי שלבית־דין ישראלי אין סמכות לדון בנושא.

הרשאה להעמידם לדין בעוון מרד ובעוון חילול מקום קדוש. הבחורים, אגב, זוכו מכל אשמה.

הדברים האלה גורמים לאנשים מסוימים, להסכל גדול, הסביא אותם לידי מעשי יאוש ויציגניות.

חשוב לזכור שהפעולה שתוכננה בהר־הבית לא יצאה אל הפועל. היא לא בוצעה בגלל המורכבות של העניין ולא בגלל שהיו לקבוצה בעיות טכניות כשלהן.

● תגובתך על הענוש החמור שהושל על גלעד פלאי?

רותם: אין ספק שהענוש שגלעד קיבל הוא ענוש חמור ביותר, שאיש לא ציפה לו. אני חושב שבית המשפט פקד עליו עוון כבד מאד.

● האם תעמיד ההגנה נאשמים מסוימים כנגד אחרים — כדי להקל בענושם של הראשונים?

רותם: אני מכיר את האנשים היטב והיתה לי בחדרשים האחרונים הזכות להיות איתם בקשר יום־יומי. אני לא מאמין שאיש מהם — וגם אם הדבר יהיה לטובתו — יהיה מוכן לגרום נזק לחבירו.

● אני רוצה להעיר כאן הערה החשובה לי באופן אישי: היה מי שאמר שהמטענים שהונחו מתחת לאוטובוסים — הונחו, בעצם, מתחת למעיל ההמוי שבות בי"ש. אם מי שאמר כך היה חושב על חבריו העצורים, שהיו נתונים אותה שעה במצב כל־כך קשה ובלחץ נוראי — הוא בודאי היה נמנע מלהאשימם בחבלה במעשל ההתיישבות בי"ש. הם לא ראויים לכך.

אנחני חייבים לחנך את הציבור ואת הנוער שלא לוקחים את החוק לידיים. אסור לעשות כך, אלא שיש להבחין בין הלכתחילה לבין הבריעבד. מלכתחילה אנו חייבים להתריע, לאסור, לארס ולצעוק בנגד מעשים שכאלה, אבל לאחר מעשה — אנו חייבים לבדוק את מניעיהם ולסייע להם בכל דרך אפשרית.

אני חושב שהדברים שאמרה יהודיה, אשתו של גלעד פלאי, לאחר שבעלה הורשע ונידון ל־10 שנות מאסר: "אמשיך לחנך את ילדי לאהבת העם והארץ", חייבים להדריך אותנו בכל מעשינו והתבטאויותינו מכאן ולהבא. הדברים האלה מבטאים גדלות נפש והם מחייבים את כולנו, לעשות את כל שביכולתנו, ליישוב הארץ, לאיחוד המחנה ולציונות נשר של הבנה אמיתית ביננו לבין כל תושבי ארץ־ישראל. אין לי ספק, שאם כך נגהג — לא יחזרו על עצמם מאורעות שכאלה. ■

ב. אלילך

<u>רפלקציה קבוצתית</u>

המשימות חולקו בצוות שלנו בשווה שווה וכל אחת קיבלתה לעשות את מה שהיא חזקה בו בתחום שלה. הקושי בעבודה היה בעיקר הקורונה- אנחנו חושבות שאילולא הקורונה אולי הראיון עם פנחס ולרשטיין היה עובר יותר בנעימות משום שבמצב בו לא היה קורונה, היינו יכולות לערוך אותו פנים אל פנים, וכך היה אפשר להבין יותר, השיחה הייתה יכולה להיות יותר קולחת וברורה, וגם באופן כללי יותר נוח לעבוד כך.

עוד קושי שהיה לנו כקבוצה הוא חלוקת הזמנים משום שאת העבודה עשינו בתוך זמן עמוס של תקופת מבחנים והיה קושי במציאת זמן פנוי משותף לכולנו. אך לאחר כתיבת העבודה, שמחנו מאוד שיצא לנו להכיר את הנושא לעומק משום שהוא מעניין אותנו מאוד ורלוונטי לחיים שלנו.

הכוח שלנו כקבוצה היה בכך שכולנו חברות טובות ועדיין יכולות לעבוד ביחד במקצועיות וביעילות מרבית, ותוך כדי גם כן להפוך את העבודה למהנה. בנוסף, העובדה שאנחנו חברות היה יתרון משום שגם אם אחת הבנות חוותה קושי כלשהו בעבודה האחרות תמכו בה מאוד וכך התגברנו גם על הקשיים שהופיעו.

הצלחנו ללמוד הרבה על העבודה ביהודה ושומרון וגוש אמונים ולמדנו להעריך את מה שניתן לנו, שלפעמים אפשר לראות כמובן מאליו. כשלמדנו על ההתיישבות והתפתחותה, כולל כל הקשיים והבעיות הרבות הכרוכות בה, אפשר להבין שזה לא מובן מאליו בכלל ולהוקיר תודה על מה שניתן לנו.

כיוון שמושא העבודה הוא גם סבא של יעל, היה מאוד משמעותי וחשוב עבורה לכתוב עליו את העבודה. במהלך העבודה, נחשפנו גם שאר הקבוצה, לדמותו המיוחדת והמשמעותית. למדנו להכיר אותו מעבר לדמותו בבית, את דמותו הציבורית ולמדנו עד כמה הוא השפיע על חיים של אנשים ועל עשייתו המשמעותית במגוון תחומים שונים.

הלמידה על ההתיישבות במיוחד הייתה מיוחדת עבורנו משום שאנו גרות בהתנחלויות בגוש עציון, כך שההתיישבות והדילמות לגביה הם חלק מהיום-יום שלנו ונושא בוער שנוגע בנו מאוד. העבודה אפשרה לנו לחקור יותר לעומק על מה שכבר הכרנו באופן שטחי ולהכיר אותו בהיכרות והבנה עמוקה הייתה מאוד משמעותית עבורנו.

כל תהליך יצירת העבודה וכתיבתה היה מעניין מאוד, מהנה ומעורר מחשבה רבה.

נספחים

1.

בתמונה: סמל גוש אמונים.

2.
ירות לעבר ההמון הסוער

2 צעירים, תושבי מחנה־הפליטים ג'בלייה, נהרגו אתמול ו־16 אחרים נפצעו מירי חיילי־צה"ל – שהותקפו באבנים ובבקבוקי־תבערה על־ידי ההמון המשולהב □ בתמונה: צעירים עזתיים, בעיצומן של המהומות (צילם: אמיר ויינברג).

בתמונה: קטע עיתונות מתוך "ידיעות אחרונות" מזמן האינתיפאדה הראשונה.

3.

בתמונה: כרזת הסתה מהאינתיפאדה הראשונה.

4. בתמונה: סמל המפלגה "ישראל ביתנו".

5.

בתמונה: דוד רותם ופנחס ולרשטיין על כבי חצי סלול - ציר ולרשטיין. על התמונה כתובה הקדה לדוד מפנחס. התמונה הייתה תלויה במשרדו של דוד והוא התגאה בה מאוד.

ביבליוגרפיה

סגל, ע' (2021). **סיפורה של הפוליטיקה הישראלית**, עמוד 161. הוצאת עמית סגל בע"מ.

רותם, א' (2020). **געגועים לאבא: סיפורים וזכרונות מדודי רותם ז"ל**, עמודים 38, 49-48. הוצאת המשפחה.

ויקיפדיה. "גוש אמונים"
https://he.wikipedia.org/wiki/%D7%92%D7%95%D7%A9_%D7%90%D7%9E%D7%95%D7%A0%D7%99%D7%9D

ויקיפדיה. "שיתוק ילדים."
https://he.wikipedia.org/wiki/%D7%A9%D7%99%D7%AA%D7%95%D7%A7_%D7%99%D7%9C%D7%93%D7%99%D7%9D

משרד הבריאות. "שיתוק ילדים."
https://www.gov.il/he/Departments/General/disease-polio

ויקיפדיה. "האינתיפאדה הראשונה."
https://he.wikipedia.org/wiki/%D7%94%D7%90%D7%99%D7%A0%D7%AA%D7%99%D7%A4%D7%90%D7%93%D7%94_%D7%94%D7%A8%D7%90%D7%A9%D7%95%D7%A0%D7%94

ויקיפדיה. "ישראל ביתנו."
https://he.wikipedia.org/wiki/%D7%99%D7%A9%D7%A8%D7%90%D7%9C_%D7%91%D7%99%D7%AA%D7%A0%D7%95